Mökkilaiturilla-mobiilisovelluksen pilottijakson tuloksia

Manu Rantanen, Elina Paulus & Susanna Kujala

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti

2019

1. Johdanto

Mökkilaiturilla-mobiilisovelluksen pilottikokeilu toteutettiin Helsingin yliopiston Ruralia-instituutissa touko-elokuussa 2019. Se oli osa Etelä-Savo kestävän vapaa-ajan asumisen ykkösalueeksi –hanketta (EAKR) ja käytännössä kyselyn toteuttivat projektipäällikkö Manu Rantanen, harjoittelija Elina Paulus ja tohtorikoulutettava Susanna Kujala.

Tavoitteena oli saada käsitys mobiiliapplikaation mahdollisuuksista ja rajoitteista vapaa-ajan asukkaiden ja alueen välisen tiedonvaihdon kanavana. Laajempina ja myöhemmin toteutuvina tavoitteina oli osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen vapaa-ajan asukkaille sekä digitaalisen osallistumiskanavan kehittäminen vapaa-ajan asukkaiden, julkisen sektorin sekä tutkimus- ja kehittämistoimijoiden välisen vuorovaikutuksen toteutumiseen.

Mökkilaiturilla-sovellus oli vapaasti ladattavissa verkossa niin Android- kuin IOS-puhelimiin. Sen ladanneita henkilöitä oli syyskuun alussa vajaa 300 kpl, joista rekisteröityneitä oli lähes puolet. Suurin osa kyselyyn vastanneista oli rekisteröityneitä käyttäjiä, mutta joukossa oli myös anonyymeja vastaajia.

Vastausten määrän vähyyden vuoksi kyselyn tulokset eivät ole yleistettävissä, mutta ne kertovat mm. siitä, minkälaiset vapaa-ajan asukkaat ovat aktiivisimpia kokeilemaan uusia digitaalisia sovelluksia. On huomioitava myös se, että toisin kuin yleensä, vastaajat olivat keitä tahansa mökkeilijöitä, eivätkä ainoastaan vapaa-ajan asunnon omistajia, niin kuin yleensä tämän kaltaisissa kyselyissä. Voidaan siis väittää, että kyselyn tulokset kertovat aktiivisen mökkeilijäjoukon näkemyksistä. Mukana saattaa olla myös niitä, jotka eivät ainakaan vielä itse omista mökkiä.

Toteutetun kyselyn pääteemana oli vapaa-ajan asukkaiden käyttämät palvelut. Osa kysymyksistä kohdistui myös mökin käyttötapoihin ja sovelluksen kehittämiseen. Seuraavaksi esitetään keskeiset tulokset.

2. Vastaajat

Suurin osa vastanneista mökkeili Puumalassa (30 %) tai Mikkelissä (30 %). Myös Mäntyharjulla oli melko paljon vastaajia (11 %). Seuraavaksi eniten vastaajia oli Savonlinnasta (9 %) ja Sulkavalta (7 %). Yksittäisiä vastaajia löytyy myös Juvalta, Hirvensalmelta, Rantasalmelta, Pertunmaalta ja Kangasniemeltä (yht. 70 vastausta).

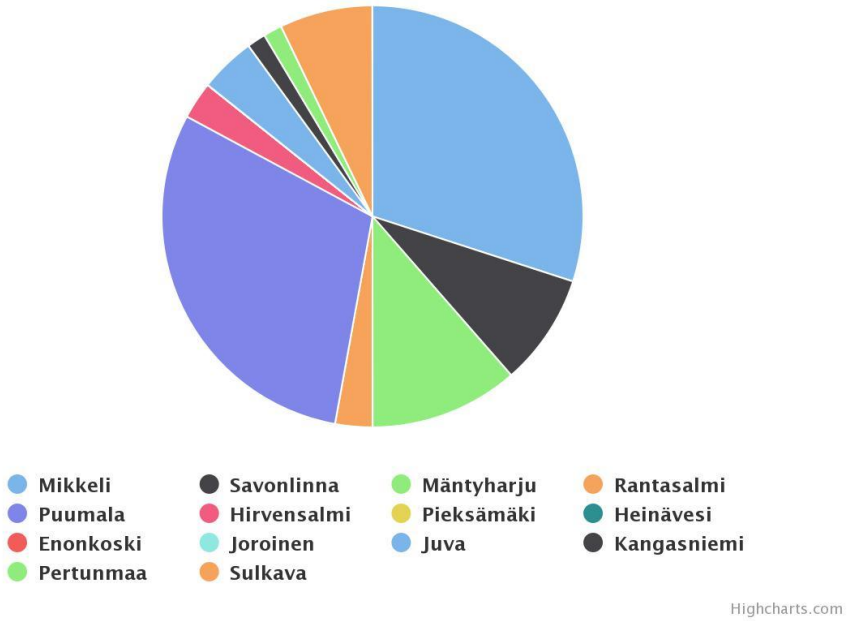

Kun kysyttiin sitä, onko sinulla tai puolisollasi juuria mökkikunnassasi, vastaukset jakaantuivat mielenkiintoisesti tasan: 50 %:lla vastaajista on sukujuuria mökkikunnassaan, kun taas 50 %:lla ei ole suvun kautta yhteyttä mökkikuntaansa. Tulos antaa viitteitä siitä, että Etelä-Savon kunnat houkuttelevat monipuolisesti myös sellaisia mökkiläisiä, joilla ei ole välttämättä aiempaa kytköstä maakuntaan. Vastauksia oli kuitenkin vähän (24 kpl).

Vastaajien sukupuolijakauma oli tasainen: naisia (52 %) oli hieman enemmän kuin miehiä (48 %). Valtaosa vastanneista oli työelämässä (81 %). Eläkeläiset olivat toiseksi suurin ryhmä (14 %) ja opiskelijoita oli vastaajista 4 % (yht. 83 vastausta).

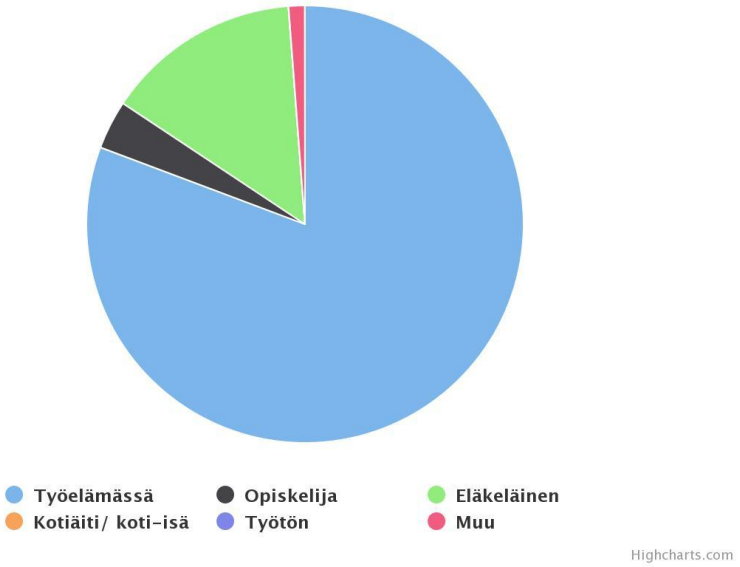

Suurin sovelluksen käyttäjäryhmä on 50-59-vuotiaat (36 %), seuraavaksi eniten on 40-49-vuotiaita (19 %), 60-69-vuotiaita (17 %) ja 30-39-vuotiaita (14 %). Vähiten käyttäjiä on alle 30-vuotiaissa (8 %) ja 70-79-vuotiaissa (5 %). Verrattuna suomalaisten mökinomistajien keski-ikään (noin 63 vuotta), mobiilisovelluksen kautta saavutetaan keskimäärin enemmän työikäisiä mökkiläisiä verrattuna muihin tapoihin.

Vastaajien kotikunnat vaihtelevat melko paljon. Suurin osa (33 % vastaajista) oli valinnut kotikunnakseen kohdan ”muu”. Kysymyksen monivalintavaihtoehdoissa ei ollut mahdollista tarkentaa kohtaa muut, joten kotikunta jäi näiden vastaajien kohdalta selvittämättä. Koska sovellus oli vapaasti ladattavissa, mukana saattoi olla myös muualla Suomessa mökkeileviä. Seuraavaksi yleisimmät kotikunnat ovat Helsinki (25 %), Mikkeli (13 %) ja Vantaa (9 %). Vastaajia on myös Espoosta, Järvenpäästä, Savonlinnasta ja Kouvolasta.

Mökkimatkan pituus on suurimmalla osalla vastaajista n. 200-300 kilometriä. Vastaajien joukossa oli myös useita, joiden mökkimatka on alle 100 kilometriä.

Sovelluksen vastauspaikoista oli mahdollista saada tietoa niiltä, jotka tämän ominaisuuden olivat sallineet. Näin muodostuva kartta kertoo, että sovellusta käytettiin Etelä-Savon lisäksi pääasiassa pääkaupunkiseudulla. Oletettavasti vastaajat olivat tuolloin kotona (ks. kartta).

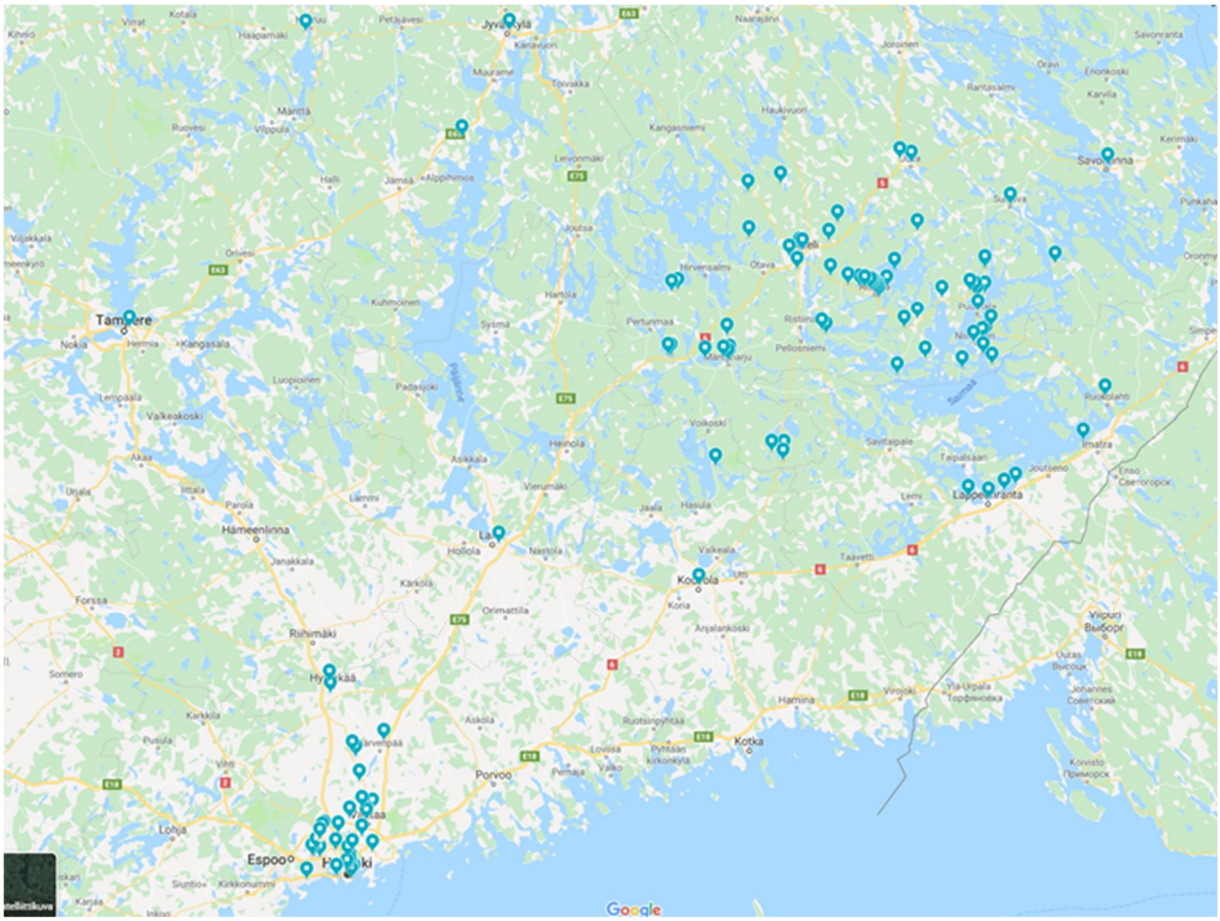

3. Vapaa-ajan asunnon käyttö

Mökin käyttäjiä oli yleisimmin (puolet vastaajista) kaksi henkilöä. 29 %:lla vastaajista mökin käyttäjämäärä oli 5 henkilöä tai enemmän. Yhden, kolmen ja neljän hengen käyttäjämäärä oli harvinaisempaa (yht. 72 vastausta).

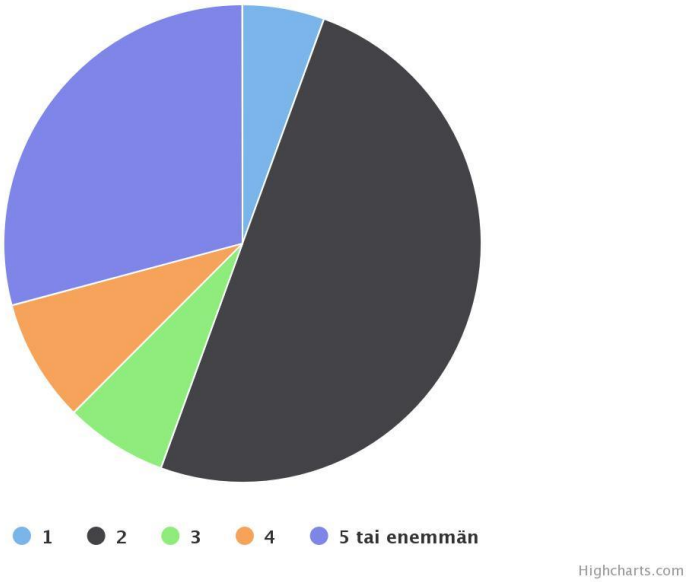

Vastaajat viettivät mökillä aikaansa vaihtelevasti. Aktiivisia, ainakin muutaman viikon kuukaudessa mökillä viettäviä vastaajia oli melko runsaasti koko kesän ajan. Moni vastaaja oli kiinnostunut pidempijaksoisesta

asumisesta vapaa-ajan asunnollaan, mutta sitä rajoittivat työhön liittyvät syyt tai huono nettiyhteys. Muutama vastaaja oli sitä mieltä, että vietti mökillä jo nyt tarpeeksi aikaa.

Harva vastaajista haluaa vuokrata mökkiään nyt eikä myöskään seuraavan viiden vuoden aikana. Osa (13 % vastaajista) kuitenkin harkitsee asiaa. Aiempiin mökkiläiskyselyihin verrattuna tulos on samansuuntainen.

4. Palvelujen käyttö

Kyselyn vastaukset olivat suurelta osin samassa linjassa aikaisempien kyselyiden tulosten kanssa (mm. Mökkibarometri 2016, FCG 2015). Esimerkiksi mökkikunnasta ostetaan eniten elintarvikkeita, mökin kuntoon ja varusteluun liittyviä palveluita sekä tapahtuma- ja kulttuuripalveluita. Myös mökkikunnan naapurikunnista ostetaan palveluja. Myös eroja aiempiin kyselyihin nähden löytyi. Aiemmista kyselyistä poiketen sovellukseen vastaajista useimmat eivät arvioineet palveluiden käyttönsä vähenevän seuraavan viiden vuoden sisällä. Vastaajien keskimääräistä alhaisempi ikä saattaa selittää tätä eroa.

Vastaajat hankkivat kesän aikana mökkikunnastaan eniten ruokailuun liittyviä palveluja, kuten päivittäistavaroita ja elintarvikkeita (31 %). Mökin kuntoon ja varusteluun liittyviä palveluja (21 %) sekä tapahtuma- ja kulttuuripalveluja (20 %) kulutetaan suhteessa seuraavaksi eniten. Huoltoon liittyviä palveluja (mm. polttopuut, mökkitalkkari) käytettiin jonkun verran (12 %). Vähiten käytettiin terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä palveluja (8 %). Yhteensä vastauksia oli 173.

Valtaosa vastaajista suosi paikallisten yrittäjien tuotteita ja palveluja tehdessään hankintoja mökkikunnassaan (mm. ruokatarvikkeet yli 80 % hankkii mökkikunnastaan seuraavalla mökkireissulla). Esimerkiksi yksi vastaaja mainitsi etsivänsä aina eteläsavolaisia tuoretuotteita, mutta olevansa sitä mieltä, että paikallinen ruokakauppa on ymmärtänyt tämän kysynnän varsin huonosti. Esimerkkeinä mainittiin myös leivät, marjat, vihannekset, juurekset, kala ja liha. Muutamia mainintoja oli myös erilaisista mökkitöistä, kuten sähkö- ja LVI-huollosta. Heinäkuun aikana mainittiin kulutetun myös tapahtuma- ja kulttuuripalveluja sekä terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä palveluja (vastauksia 19 kpl).

Palveluja tai tuotteita arvioi hakevansa mökkikunnan naapurikunnista joskus 39 %, harvoin 30 %, usein 27%, ei koskaan 3% vastaajista.

Rahankäyttösummat mökkikunnassa vaihtelivat paljon vastaajittain. Myös heinäkuun rahankäyttösummat vaihtelivat paljon ja yleisin vastaus oli n. 1000 euron tuntumassa.

Pyyntö arvioida mökkikunnan yksityisiä palveluja kohdennettiin mökkikunnittain. Mökkikunnan palvelutarjontaa arvioitiin vaihtelevasti arvosanojen 1-10 välillä. Keskiarvo oli 6,7. Puumalan vastaajat olivat pääasiassa tyytyväisiä kunnassa sijaitseviin yksityisiin palveluihin. Muutama vastaaja toivoi lisää ekologisia vaihtoehtoja ja esimerkiksi pienpanimotuotteita. Hirvensalmella ja Rantasalmella toivottiin lisää tietoa mökin huoltoon liittyvien palvelujen tarjoajista. Myös Mikkelissä toivottiin helpompaa palvelujen löytämistä. Palvelujen tasoa pidettiin pääosin tyydyttävänä. Savonlinnassa ja Mäntyharjulla yksityisiä palveluja pidettiin kohtalaisen hyvinä. Suurin osa vastaajista antoi hyvää palautetta palveluista. Jotkut vastaajat kehuivat esimerkiksi paikallisia terveyspalveluja tai kirjastoa. Myös päivittäistavarakauppoja, kulttuuripalveluja, vaatetuspalveluja, huolto- ja puusepäntöitä sekä torin palveluja kiiteltiin.

Kun pyydettiin arvioimaan palvelujen käyttöä seuraavan viiden vuoden aikana suhteessa nykyiseen palvelujen käyttötasoon, suurin osa arvioi, että palvelujen käyttö kasvaa hieman tai pysyy samana (34 vastausta).

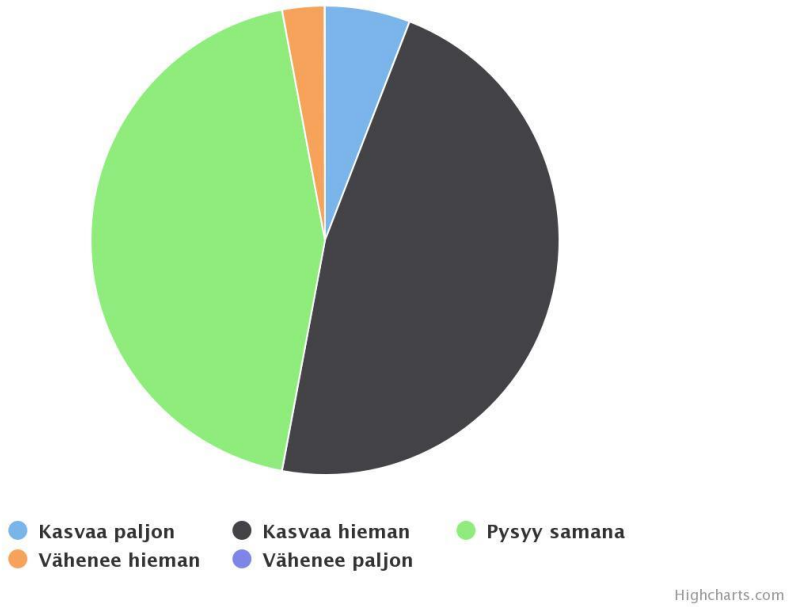

Vastaajat arvelivat esimerkiksi elintarvikepalveluiden käytön muuttuvan. Tässä esimerkkeinä mainittiin lähiruoka ja tuoretuotteet, kuten kala. Myös rautakauppapalvelut mainittiin. Jonkun verran tuli vastauksia ”en osaa sanoa”.

Kysymykseen ”Jos jonkun palvelun/palveluiden tarjontaa pitäisi mielestäsi vielä lisätä tai kehittää mökkikunnassasi, niin minkä?” vastattiin vaihtelevasti. Esimerkkeinä ehdotettiin esimerkiksi julkisen liikenteen, majoitus- ja ravitsemuspalveluiden, jätehuollon ja talviliikuntapalveluiden parantamista. Monen mielestä palveluista tiedottaminen tarvitsee kehittämistä. Kysyntää tuntuu olevan erilaisten mökin kuntoon ja huoltoon liittyvien töiden tekijöille, mutta mökkiläiset eivät välttämättä löydä yhteystietoja mistään.

Suurin osa vastaajista (42 %) oli sitä mieltä, ettei oman mökkikunnan palvelujen tarjonta ole muuttunut viime vuoteen verrattuna. Vain 12 % arvioi, että palvelutarjonta on vähentynyt suhteessa viime vuoteen (vastauksia yht. 43 kpl).

Vastaajat olivat saaneet eniten tietoa palveluista paikallislehdistä. Myös kunnan nettisivut, facebook-ryhmät ja tuttavat mainittiin käytettyinä tietolähteinä. Lisää tietoa kaivattiin esimerkiksi mökkitalkkari- tai puunkaatopalveluista, tapahtumista ja kierrätyspisteistä. Toisaalta monet eivät tällä hetkellä tarvitse lisää tietoa palveluista.

Enemmistö vastaajista oli hakenut kotitalousvähennystä mökkitöistä. Vähennystä oli hyödynnetty erilaisiin mökin kunnostus- ja huoltotöihin, kuten remonttiin, maalaukseen, sähkötöihin, ilmalämpöpumpun tai aurinkosähkön asennukseen, laiturin tai terassien rakentamiseen, puunkaatoon ja lumen auraukseen. Kymmenkunta vastaajaa ei ollut hakenut ollenkaan kotitalousvähennystä (yht. 23 vastausta).

Valtaosa vastaajista hankkii joskus palveluja tai tuotteita mökkikuntansa naapurikunnista. 39 % vastaajista kuluttaa naapurikuntien palveluja joskus, 30 % harvoin ja 27 % usein. Kun kysyttiin, onko palveluja kyseisellä viikolla haettu mökkikunnan naapurista, vastaajista noin 70 % ei näin ollut tehnyt.

Vastaajat hankkivat kesäkuun aikana mökkikunnastaan eniten päivittäistavaroita kuten elintarvikkeita (42 %). Seuraavaksi eniten kulutettiin tapahtuma- ja kulttuuripalveluja (21 %). Myös mökin kuntoon (8 %) ja huoltoon (7 %) liittyviä palveluja sekä terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä palveluja (8 %) kulutettiin kesäkuun aikana (34 kpl vastauksia). Vastaajien kesäkuun rahankäyttö vaihteli paljon 100 – 1000 euron välillä. Yleisimmät vastaukset olivat 500 e ja 1000 e.

5. Mökkikunnan houkuttelevuus

”Mikä tekisi mielestäsi mökkikuntasi houkuttelevammaksi mökkeilijöille?” Vastaajat mainitsivat esimerkiksi palvelujen kuten kyläkauppojen ylläpitämisen, jätteenkäsittelyn (lajittelu lähemmäksi), yhteisöllisten tapahtumien lisääminen, hyvän ilmapiirin sekä julkisen liikenteen parantamisen esim. kutsupalveluna yhteydet rautatieasemalle. Myös tonttitarjonnan lisääminen, ympäristön siistiminen ja eläväisemmän kaupungin luominen oopperasesongin ulkopuolella mainittiin ehdotuksina.

Vastaajat osallistuivat tai aikoivat osallistua kesän aikana erilaisiin kulttuuritapahtumiin, kuten juhannus-, musiikki- ja toritapahtumiin. Myös kesäteatterissa, risteilyllä ja vanhojen autojen tapahtumissa oli käyty. Muutama vastaaja toivoi lisää luontoaiheisia tapahtumia tai retkiä.

6. Palaute sovelluksen käytöstä

Kysyttiin myös sitä, minkälaisista asioista haluttaisiin kysymyksiä sovelluksen kautta sekä yleisesti sovelluksen toimivuudesta. Kysymyksiä on vastaajien mukaan sovelluksessa sopiva määrä. Joillakin on ollut ongelmia sovelluksen käytettävyydessä: sivun vaihtaminen on tuntunut sekavalta tai kysymyskortit eivät ole näkyneet kunnolla puhelimen näytössä. Joku kommentoi, että monivalintakysymyksiin on helpompi ja nopeampi vastata kuin avoimiin kysymyksiin. Ehdotuksia sovelluksen kysymyskorttien kysymyksiksi tuli hyvin vähän.

Tiedusteltiin myös sitä, mistä haluttaisiin kesän aikana saada lisää tietoa sovelluksen kautta. Toiveita oli erilaisia, liittyen esimerkiksi teiden ylläpitoon, jätehuoltoon, tapahtumiin, toimivaan nettiyhteyteen ja kalan saatavuuteen kaupassa. Kesäasukkaat toivovat lisää tietoa ja tiedotusta paikallisista tapahtumista, tuotteista ja palveluista. Lisäksi esimerkiksi lähiruoan saatavuus, aukioloajat, liikuntareitit ja ekologiset vaihtoehdot palveluissa nostettiin esille.

Pyydettiin arvioimaan sovelluksen toimivuutta. Vastausmahdollisuus oli skaalautuva asteikolla välttävä-kohtalainen-hyvä. Keskimäärin eniten vastaajat antoivat sovellukselle arvosanan ”kohtalainen”. Muutamia kertoja oli annettu myös arvosana ”välttävä” tai ”hyvä”.

Kehittämisehdotuksia sovelluksen suhteen tuli harmillisen vähän, mutta joukossa oli hyviä kehittämisehdotuksia. Vastauksissa toivottiin sovellukseen esimerkiksi liike- ja palveluhakuominaisuutta tai paluu- tai peruutusmahdollisuutta kysymyskorttiin vastattaessa. Myös sivujen helpompi selaaminen sovelluksessa oli yksi toive. Muutama vastaaja toivoi vahvempaa paikallisuuden huomioimista uutisten ja tapahtumien tiedottamisessa. Tämä viitannee palaute-välilehden kautta tulleisiin aiempiin toiveisiin, että etusivun tapahtumalistauksessa pystyisi näkemään tarkan kuntakohtaisen sijainnin suoraan otsikosta. Tällä hetkellä vasta tapahtumaa klikkaamalla pääsee näkemään tarkemman paikkakunnan Etelä-Savon alueella. Tapahtumatiedot ovat tulleet sovellukseen suoraan sivustoilta https://www.mikkelinyt.fi/ ja https://www.savonlinna-nyt.fi/, joten niiden sisältöön ei ole pystynyt hallintapaneelissa suoraan vaikuttamaan. Toive tarkemmasta sijaintitiedosta pyritään huomioimaan sovelluksen jatkokehittämisessä.

7. Lopuksi

Mökkilaiturilla-mobiilisovellus on osoittautunut mahdollisuudeksi lisätä monipaikkaisten asukkaiden, tässä tapauksessa vapaa-ajan asukkaiden, mahdollisuuksia saada ajankohtaista tietoa mökkipaikkakunnaltaan. Sovelluksen kehittämistä tullaan todennäköisesti jatkamaan Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy:n ja Ruralia-instituutin yhteistyönä.
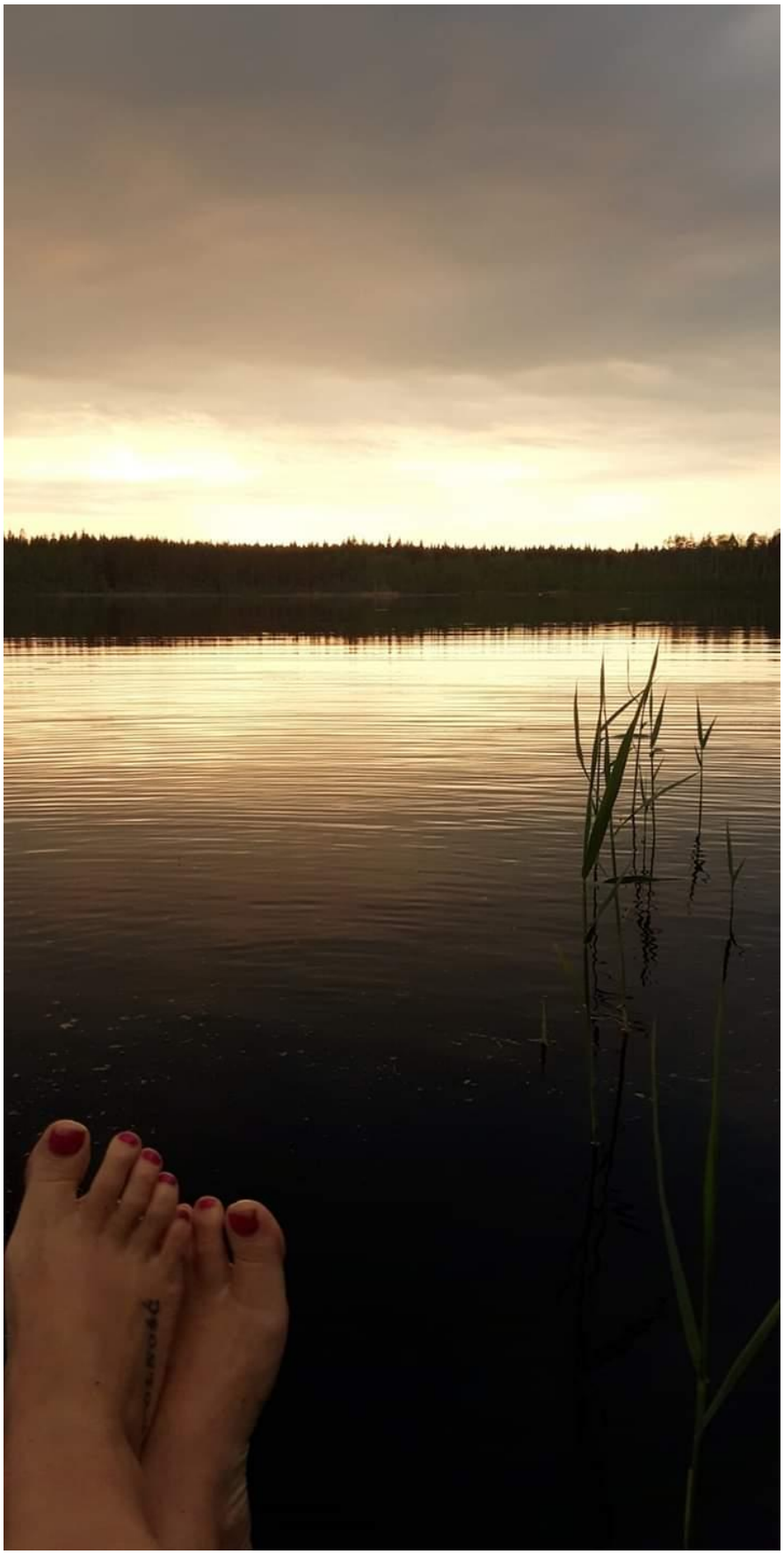
Kesän aikana pyydettiin sovelluksen pilottiryhmää lähettämään mökkeilyyn liittyvä valokuva. Tämä olisi vaatinut laajempaa markkinointia, sillä kuvia saatiin nyt vain muutama. Tässä kuvasatoa: